Türkiye’de Sosyoloji

Türkiye’de Sosyolojinin Kurumsallaşması

Ünite 3

Ahmet ERTÜRK

aofdestek.net

Türkiye'de Sosyolojinin Kurumsallaşması

1) **KOLEKTİF KİŞİLİKLERİN KURUMSALLAŞMASI**

- ❖ Kolektif kişilikler ise kurumsallaşmış ya da kurumsallaşma yolunda adımlar atmakta olan sosyal yapılanmalardır.
- ❖ Kolektif kişilikler farklı kurumsallaşma seviyelerine göre sıralanırlar.
- ❖ Kurumsallaşma seviyesi en düşük olan kolektif kişilikler sosyal süreçlerdir.
- ❖ Kolektif kişilik çeşitleri olarak karşımıza sosyal olgular, sosyal değerler, referans grubu ya da sirkülasyon ajanları gibi grup üstü birliktelikler ile kategori ve yığın gibi kurumsallaşabilir, birincil gruplar gibi yarı kurumsallaşmış ve en sonunda ikincil gruplar ve sosyal kurumlar gibi kurumsallaşmasını büyük ölçüde tamamlamış yapılanmalar çıkar.
- ❖ Sosyal kifliler ve kolektif kiflilikler sosyal hayata
  - Yapıp etmelerini,
  - Söz ve yazılarını,
  - İmge ve simgelemelerini sunarlar. Sözkonusu temel birimler sunumları aracılığıyla;
  - Birbirlerini etkiler,
  - Birbirleriyle etkileşime geçer,
  - Birbirleriyle ilişki kurarlar.
- ❖ Sosyal kişiler arası veya sınırlı sayıda sosyal kişi ile herhangi bir kolektif kişilik arası etkileşim ve ilişki;
  - Doğrudan ve yüzyüze ise
  - Aynı ya da yakın bir mekânda sergileniyor ise
  - Kısa süreli bir zaman aralığında gerçekleştiriliyor ise karşımızda mikro boyutta bir sosyal ağ bulunuyor demektir.
- ❖ Ama etkileşim ve ilişki;
  - Dolaylı ise
  - Geniş bir zaman ve mekâna yayılmış ise
  - çok sayıda sosyal kişi ve/veya sosyal kişiler ile kolektif kişilikler arasında kuruluyor ise, o zaman mezzo, giderek makro ölçekte bir sosyal ağ ile karşı karşıyayız demektir.
- ❖ Toplum adını verdiğimiz belirli bir insan birlikteliği formu;
  - Sunumlarımızın,
  - Etkileşim ve ilişkilerimizin etkilerinin,
  - Bunlar üzerindeki yorumların ve değerlendirmelerin içinde dolaşıma girdiği ağdır.
- ❖ SAYFA 53 DEKİ TABLO EKLENİCEK UNUTMA !!

2) **SOSYOLOJİNİN TÜRKİYE'DE KURUMSALLAŞMA ALANLARI**

- ❖ Bir bilim dalının kurumsallaşma sürecini o bilimin kendini sunabileceği çeşitli alanları gözlemleyerek incelemek mümkündür. Bu alanların önde gelenlerini şöyle sıralayabiliriz:
  - Kapağında o bilim dalının adını taşıyan kitapların yayımlanması,
  - Kapağında o bilim dalının adını taşıyan dergilerin çıkarılması,
  - Orta ve yüksek öğretim kurumlarında o bilim dalının adına ders açılması,
  - O bilim dalının yüksek öğretimde bağımsız diploma veren bölüm halinde örgütlenmesi,
  - O bilim dalının adına veya o dalda diploma sahibi olanların unvanlarına işaret eden derneklerin kurulması,
  - O bilim dalının meslek olarak tanımlanması.

aofdestek.net

a) İlk Sosyoloji Kitaplarından Günümüze

- Bir bilim dalında kitap yayımlanması o bilim dalında bir'den fazla gelişmenin olduğunu gösterir.
  I. Bunlardan ilki; o dalda kitap yazılmasına yetecek miktarda bilgi birikiminin bulunmasıdır.
  II. ikincisi; o dalda kitap yazacak bilgi birikimine sahip uzman kişilerin yetişmiş olmasıdır.
  III. Üçüncüsü; o bilim dalının bilgisini edinmek isteyen bir kitlenin mevcut olduğunun varsayılmasıdır.
  IV. Dördüncüsü; o bilim dalının bilgisini öğrenmek isteyenlerin sayısının kitabın yayıncısına maddi kazanç sağlamaya yetecek ölçüde yüksek olduğunun hesaplanmasıdır.
- Sosyolojiye merakların odaklandığı dönem olan 19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Osmanlı Devleti'nin entellektüelleri siyasi olarak da aktif bir konumda idiler.
- Sosyoloji bilgisinin dolaşıma girmesini, öğrenilmesini, üzerinde konuşulmasını, giderek topluma yön vermek isteyenlerin ortak dili olmasını temin edecek ilk kanal kuşkusuz yayın hayatıdır.
- Sosyoloji Türkiye'nin entelektüel ve siyasi hayatına çeviri yoluyla girer.
- Türkiye'de başlığında "sosyoloji" yazan ilk kitap, Fransızca'dan Türkçe'ye yapılmış bir çeviridir.
- Kitabın yazarı Emile Bougle'dir.
- Kitabın orijinal adı "Qu'est ce que la sociologie"dir. Bu kitap çevirisi 1912 (1328) yılında istanbul'da yayımlanmıştır.
- Kitabın Türkçe'deki adı "ilm-i içtimai Nedir?"dir.
- Kitabı Türkçe'ye çeviren kişinin adı Mustafa Suphi'dir. Kitap "Mürettibin-i Osmaniyye Matbaası"nda basılmıştır
- Kitap, Osmanlıca alfabeyle yazılmıştır.
- Hilmi Ziya Ülken; Türkçe olarak yayımlanmış, başlığında "sosyoloji" yazan ilk telif kitabın adının "Sosyoloji" olduğunu yazar.
- Ona göre bu kitap 1911 yılında Manastır'da yayımlanmıştır.
- Yazarı Suphi Ethem'dir.
- Ama söz konusu kitabın herhangi bir nüshasına bugüne kadar ulaşılamadığı için Ülken'in verdiği bu bilgiyi ihtiyatla karşılamak gerekmektedir.
- Türkçe'deki ilk sosyoloji ders kitabı ise Ziya Gökalp tarafından yazılmıştır.
- Bu kitap Ziya Gökalp'in istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde (Darulfünun Edebiyat şubesi) verdiği derslerin metnidir.
- Kitabın adı: "ilm-i içtimai" dir. Yayım yılı 1913'tür (Rumi 1329). Kitap 64 sayfadır. Kitabın yayım yeri istanbul'dur.
- Yayımcısı Darulfünun-i Osmanî Edebiyat şubesi'nden Hamit Sadi Selen'dir. Kitap Türkçe'dir ama Osmanlıca alfabeyle yazılmıştır.
- Kitap taşbaskısıdır. Kitabın ilk konusu "ilm-i içtima'›n Tarihi Durkheim'dan" başlığını taşır
- Cumhuriyet yönetiminde de sosyolojiye duyulan ilgi devam etmiştir.
- Bunun kanıtlarından biri Mehmet izzet'in Hesse ve Gleyse adlı yazarlardan yaptığı çevirinin yayım yılının 1923 olmasıdır.
- Bir diğeri Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1926 yılından itibaren liselerde Sosyoloji dersinin okutulmasını öngören kararıdır.

- Talim Terbiye Kurulu'nun 25.4.1927 tarihli kararı ile yazarları N. Sadık Bonafos olarak ifade edilen "içtimaiyat" adlı kitap liselerde okutulmaya başlanan ilk kitaptır.
- Bu kitabın aslı Bonafos tarafından yazılmış fakat içeriği Necmettin Sadak tarafından Türkiye'ye uyarlanmıştır.
- 5.10.1930 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararı ile basılmış olan ve M. Servet tarafından yazılan "Felsefe ve içtimaiyat"tir.
- Talim Terbiye Kurulu'nun onay verdiği diğer bir kitap C.B. ve J.R. adlı yazarlardan Kazım Nami Duru tarafından çevrilen "Sosyolojinin Unsurları"dır.
- Talim Terbiye Kurulu'nun 1943 yılında onayladığı "Toplumbilim" adlı kitap ise doğrudan Necmettin Sadak'ın adını taşımaktadır.
- Daha sonra 1947 yılında Hatemi Senih Sarp'ın" "En Son Programa Göre Toplumbilim (Sosyoloji)" ve Hazım Berge'nin "Sosyoloji" başlıklı kitaplarının liselerde okutulmasına onay verildiğini görmekteyiz.
- Talim Terbiye Kurulu'nun 1952 yılında onayladığı Nurettin Topçu'nun "Sosyoloji Lise 3", 1954 yılında onayladığı Kazım Baykal'ın "Sosyoloji Lise 3," 1957 yılında onayladığı Osman Pazarlı'nın "Sosyoloji Lise 3. Sınıf" adlı kitaplarını ilerleyen yıllarda diğer kitaplar izlemiştir.
- Geçmişten günümüze üniversitelerde ders veren öğretim üyelerinin yayımladıkları kitaplara bakıldığında yoğunlaşılan konuların Sosyolojiye Giriş, Sosyoloji Tarihi, Sosyal Bilimler Metodolojisi gibi Genel Sosyoloji ve Metodoloji ile ilgili alanlarda olduğu gözlenmektedir.
- Aile, Eğitim, Suç, Din, Kültür, Bilgi, Göç, Kent, Gelişme, Kadın, Gençlik, Yaşlılık gibi alanlarda yayımlanan kitapların sayısı 1960-1980 arasında yavaş bir seyir izlemiş, 1980'den bu yana hızlı bir artış sergilemiştir.
- Günümüzde sosyoloji kitaplarının yayımlanması üniversiteler veya özel yayın evleri tarafından gerçekleştirilmektedir

b) ilk Sosyoloji Dergilerinden Günümüze

- Her ne kadar *Servet-i Fünun, Meşveret, Fecri Ati* dergilerinin bazı sayılarında sosyoloji ile ilgili bazı makaleler yayımlanmış ise de kapağında sosyoloji kelimesi olan ilk derginin adı "Ulum-i iktisadiyye ve içtimaiyye Mecmuası"dır
- Dergi 1908-1911 yılları arasında yayımlanır.
- Dergiyi çıkaranlar: Ahmet şuayp, Mehmet Cavit ve Rıza Tevfik (Bölükbaşı)'dir.
- Derginin yayım yeri istanbul'dur. Dergi 27 sayı yayımlanmıştır.
- içinde sosyoloji makaleleri olan ikinci dergi "Bilgi Mecmuası"dır.
- Dergi, Türk Bilgi Cemiyeti'nin yayınıdır. Yayım yılı 1914'tür. Dergi istanbul'da yayımlanmıştır
- Sosyoloji makaleleri yayımlayan üçüncü dergi istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Kürsüsü'nün yanı sıra 1915'te kurulan "içtimaiyyat Darülmesaisi nin yayını olarak yayımlanan "içtimaiyyat Mecmuası"dır
- Dergi 1917 yılı Nisan ayında yayımlanmaya başlamıştır.
- Yayımcısı Ziya Gökalp'tir.
- Derginin Osmanlıca alfabeyle yayımlanan ilk altı sayısı 1997 yılında Latin alfabesiyle yeniden basılmıştır
- 1919-1920 yılları arasında altı sayı çıkarılabilen "Mesleki içtimai" adlı dergi ise aynı adlı Derneğin yayını olarak Mehmet Ali şevki tarafından yayımlanmıştır.
- istanbul'da yayımlanan bu dergide monografiler yayımlanmıştır.
- diğer dergi ise istanbul Üniversitesi iktisat Fakültesi'nden Prof. Dr. Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun şahsi çabalarıyla yayımlanmıştır.

aofdestek.net

- Bu derginin adı önceleri "İş" iken sonradan "İş ve Düşünce" olmuştur.
- Derginin ilk sayfasında kuruluş yılı olarak 1934 yazmaktadır.
- Dergi Türkiye Harsî ve içtimaî Araştırmalar Derneği tarafından yayımlanmıştır.
- Ancak ilerleyen yıllardaki sayılarda dernek adı kalkmış onun yerine sadece "Türkiye iktisadî ve içtimaî Araştırmalar Mecmuası" ibaresi yazılmıştır.
- Kurumsal kimliği olan bir diğer dergi ise yine istanbul Üniversitesi iktisat Fakültesi tarafından yayımlanan "Sosyoloji Konferansları"dır.

c) İlk Sosyoloji Derslerinden Günümüze

- Ölüm tarihi 1910 olarak kabul edilirse, istanbul Üniversitesi'ndeki ilk sosyoloji dersinin, Fındıkoğlu'nun "iş ve Düflünce" dergisinin 254. sayısında belirttiği üzere, Edebiyat Fakültesi içinde 1910 yılında Ahmet şuayp tarafından verildiği ortaya çıkar.
- Dersin adı: "ilm-i Cemiyet" dir. Ancak, Ahmet şuayp Hukuk Fakültesi'nin hocasıdır.
- Ahmet şuayp'in verdiği bu ders günümüz ölçüleri içinde bir servis dersi olarak değerlendirilebilir
- Erişçi, sosyoloji dersinin 1913 yılında verildiğini yazmaktadır
- Kafadar bu dersin Ziya Gökalp tarafından verildiğini belirtmektedir
- ilk sosyoloji ders kitabı Ziya Gökalp'in verdiği bu derslerin bir derlemesi olarak basılmıştır.
- Kaçmazoğlu, Türkiye'de ilk sosyoloji dersinin orta öğretimde lise seviyesinde verildiğini belirtmektedir
- Ders Ziya Gökalp tarafından 1911/1912 yılında o zaman Türkiye sınırları içinde olan Selanik'teki ittihat veTerakki Sultaniyesi'nde verilmiştir
- Gökalp 1915-1919 yılları arasında "içtimaiyat ve Tatbikat" derslerinde "Aile ve Hukuk içtimaiyat"; "Tarih-i Edyan" dersinde "Totemizm" konularını anlatmıştır.
- Bu dönemde öğrencisi Necmeddin Sadık (Sadak) "Din ve Siyaset", "Ahlâk ve Siyaset", "Macchiavelli", "Cemiyete Hakim Olan Akaid-i Ahlâkiye", "Saint Simon", "Nazariyat-i Iktisadiye", "Montesqueiu", "Voltaire", "Ansiklopedistler", "Rousseau" konularını anlatmıştır
- Necmeddin Sad›k 1921-1922 akademik y›l›nda "‹çtimaiyat" dersinde "Sosyalizm, Komünizm, Sosyoloji" konular›n› anlat›r.
- Necmeddin Sadık 1923-1924 akademik yılında "içtimaiyat" dersinde şu konuları anlatır: "içtimaiyatta Usul", "iktisadî içtimaiyat", "Siyasî içtimaiyat", "Hukuk içtimaiyati", "Ahlak, Din ve Sanat". Önceki yıllarda ahlak ile ilgili dersler vermiş olan diğer bir öğretmen Mehmet izzet ise bu akademik yılda "Millet Nazariyeleri ve Milli Hayat", "içtimai Hayatta Cürüm ve Ceza", "Mesuliyet, Sıdk, Dürüstlük" konularında dersler vermiştir.
- Sömestre düzeninde verilen bu ders dönemindeki programda Öğrencilerle Görüşme Saatleri de belirtilmektedir.
- istanbul Üniversitesi Sosyoloji Kürsüsü'nün ilk yabancı konuk profesörü 1924 yılında gelen Fransız sosyolog Celestine Bougle'dir.
- Eski derslere ek olarak, 1929-1930 akademik yılında Orhan Saadettin adlı bir öğretmen "Simmel Sosyolojisi" konusunda ders verir
- Sosyolojik bilginin kamusallaşması, paylaşılabilmesi, kamuda tanınabilir, kamunun taleplerine cevap verebilir duruma ulaşması halinde;
  - birey olarak sosyologların,
  - meslek olarak sosyologluğun,
  - bilim dalı olarak sosyolojinin de statülerinin yükseleceği açıktır.

- Sosyoloji ve sosyologların atfedilen statülerinin düşüklüğünden yakınmak yerine başarılan statülerini yükseltmek için atacakları ilk adımlardan biri Sosyoloji Bölümleri'nde verilen eğitimin niteliğinin sorgulanmasıdır.

d) ilk Sosyoloji Bölümlerinden Günümüze

- Türkiye'deki üniversite yapılanması içinde sosyoloji bilimi ilk önce Kürsü olarak kurulmuştur.
- ilk Sosyoloji Kürsüsü istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü içinde tesis edilmiştir.
- istanbul Üniversitesi Sosyoloji Kürsüsü'nü 1914 yılında Ziya Gökalp kurmuştur
- Bir konunun "Ders" olarak okutulması ile o konu için bir Kürsü kurulması arasında büyük fark vardır.
- Kürsü akademik bir birimdir; Kürsü adı mezuniyet diplomasında yazılır.
- Bu sebeple, "ilk Sosyoloji Kürsüsü Edebiyat Fakültesi içinde kurulmuştur" diyoruz.
- Türkiye'de bugün üniversitelerde "Kürsü" yoktur, "Bölüm" ve Bölüm'e bağlı "Anabilim Dalları" vardır.
- Felsefe Bölümü'nden bağımsızlaşan ilk Sosyoloji Bölümü istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'dür
- Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve idarî Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü ise doğrudan doğruya bağımsız bölüm olarak kurulan ilk Sosyoloji Bölümü'dür.
- üçüncü Sosyoloji Bölümü Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi bünyesinde kurulmuştur.
- Ege Üniversitesi'nde 1976 yılında kurulan Sosyal Bilimler Fakültesi Davranış Bilimleri Bölümü içinde açılan sosyoloji programı 7.5.1979 tarihinde bağımsızlaşarak Sosyoloji Bölümü adını almıştır.
- Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde sosyoloji öğretimi ise Sosyal Bilimler Bölümü içinde 1965 yılından sonra faaliyete başlamıştır; bağımsız bölüm oluşunun tarihi 1982'dir. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü de Sosyal Bilimler Bölümü içinde kurulmuş ve 1982 yılında bağımsız bölüm halinde örgütlenmiştir.
- 1982 Taih ve 2547 sayılı Yükek Öğretim Kanunu uyarınca kurulan Sosyoloji Bölümlerinden biri de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Co¤rafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü'dür.
- Kamuya sunulan sosyolojik bilginin miktarındaki yetersizlik iki nedenden kaynaklanabilir:
  I. Ya üretilen bilgi miktarı sınırlıdır
  II. üretilen bilginin topluma sunulmasını temin edecek sirkülasyon ajanları (yazılı ve görsel medya, yayın dünyası, kamuya açık bilimsel toplantılar gibi) sınırlıdır.
- Kamuya sunulan bilginin niteliğiyle ilgili sorun ise karşımıza kamuya sunulan bilginin kamunun o bilgiyle ilgilenen, o bilgiye gerek duyan kesiminin beklentileri ile uyuşumlu olmaması halinde çıkar.
- Uygulamalı Bilim anlayışlarının Sosyoloji içindeki önemine getirir. Türkiye'deki Sosyoloji Bölümleri şu Anabilim Dalları'ndan oluşmaktadır:
  - Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı
  - Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı
  - Toplumsal Yapı ve Değişme Anabilim Dalı
  - Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı
  - Sosyometri Anabilim Dalı

- ❖ Anabilim dallarının tanımlanması ve içeriklerinin belirlenmesi 1994 yılında Ankara Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün girişimiyle başlatılan çalışmalar sonunda gerçekleştirilmiştir. Bu ayrımda şu iki ayrı eksen birbiriyle çaprazlanmaktadır:
    - Birinci eksen, sosyoloğun sosyoloji yapma tarzına işaret eder.
    - ikinci eksen, sosyolojinin boyutlarına iflaret eder.
- ❖ Makromezzo-mikro boyutları sosyal kişi ya da kolektif birimlerin sunumlarından etkilenecek insanların sayısının azlığı veya çokluğunun yanı sıra bir de sunumlar ile sonuçları arası mesafenin kısalığı ya da uzunluğu dikkate alınarak çizilmektedir. Buna göre, Birinci eksen itibariyle;
    - Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı ile Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı kavram-kuram yönelimli temel araştırma ve inceleme yapar,
    - Toplumsal Yapı ve Değişme Anabilim Dalı ile Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı politika yönelimli uygulamalı araştırma ve inceleme yapar.

İkinci eksen itibariyle;

- Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı ile Toplumsal Yapı ve Değişme Anabilim Dalı makro ve mezzo boyutta araştırma ve inceleme yapar,
- Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı ile Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı mezzo ve mikro boyutta araştırma ve inceleme yapar.,

e) İlk Sosyoloji Derneklerinden Günümüze

- ❖ Türkiye'de adında sosyoloji geçmese de sosyolojiyi oluşturucu parçalarından biri olarak ilan eden ilk dernek Türk Bilgi Cemiyetidir
- ❖ Derneğin kuruluş yönergesinde sosyolojiden özel olarak söz edilmekte, derneğin alt dallarından birinin sosyoloji olduğu vurgulanmaktadır.
- ❖ Türk Bilgi Cemiyeti 1913 yılında istanbul'da kurulmuştur.
- ❖ Derneğin Fransız Akademisi'nden etkilenerek kurulduğu söylenmektedir..
- ❖ Derneğin kurucuları arasında Ziya Gökalp de vardır.
- ❖ Dernek "Deney ve gözleme dayalı pozitivist bilim kavramının önemini vurgulama"yı önde gelen amaçları arasında göstermektedir.
- ❖ Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine, dernek, yayımladığı Bilgi Mecmuası ile birlikte, faaliyetini durdurmuştur.
- ❖ Türk Bilgi Cemiyeti kısa ömürlü olmasına rağmen, kapılarını kendilerini sosyolog olarak tanımlayan kimselere açan, sosyoloji biliminin önemini vurgulayan ilk yapılanmadır.
- ❖ Türkiye'de kurulan ikinci Sosyoloji Derneği, Mesleki içtimaîdir.
- ❖ Bu dernek 1918'de istanbul'da kurulmuştur. Kurucusu Mehmet Ali şevki'dir.
- ❖ Derneğin aynı adla bir de dergi çıkardığına yukarıda değinilmiştir.
- ❖ Dernek 1920 yılında Kurtuluş Savaşı'nın çıkması üzerine kapanmıştır.
- ❖ Derneğin üyelerinin kimler olduğunu bilmiyoruz.
- ❖ Mehmet Ali şevki sosyoloji araştırmaları da yapan ilk sosyologlarımızdandır.
- ❖ Sosyologları şemsiyesi altına almaya yönelen üçüncü dernek Türk Felsefe Cemiyetidir.
- ❖ Hilmi Ziya Ülken'in girişimiyle, 1928 yılında, liselerde felsefe ve sosyoloji derslerini öğreten öğretmenler biraraya getirilerek kurulmuştur.
- ❖ Derneğin merkezi istanbul'dur.
- ❖ Dernek 1931 yılında kapanmıştır.
- ❖ Dördüncü derneğin adı Türkiye Harsî ve içtimaî Araştırmalar Derneği'dir.

aofdestek.net

- Bu derneğin adı ile Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun yayımladığı "iş Dergisi"nin ilk yıllarındaki kapağında karşılaşıyoruz.
- Beşinci dernek Türk Sosyoloji Derneği'dir.
- Türk Sosyoloji Derneği 02.12.1949'da Hilmi Ziya Ülken tarafından istanbul'da kurulmuştur.
- Dernek 1950 yılında kapanmıştır
- 1967 yılında Sosyal Bilimler Derneği kurulmuştur.
- Derneğin merkezi Ankara'dır.
- 1978 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla derneğin adı Türk Sosyal Bilimler Derneği'ne çevrilmiştir.
- Derneğin tüzüğünde asıl amaç Türkiye'de sosyal bilimlerin gelişmesine hizmet etmek, bu yolda çalışmalar yapmak ya da yapılan çalışmaları desteklemek,
- Türk Sosyal Bilimler Derneği uzun yıllar Uluslararası Sosyoloji Derneği'nde Türkiye'yi temsil etmiştir
- Günümüzde Türkiye'deki sosyologları çatısı altında toplayan iki dernek bulunmaktadır.
  I. ilki Sosyoloji Derneği'dir. 1990 yılında Ankara'da kurulan Sosyoloji Derneği akademisyen sosyologlar kadar akademi dışında çalışan sosyologlarıda üyeleri arasına almaktadır. Sosyoloji Derneği'nin Türkiye'de sosyolojinin kurumsallaşması yönünde attığı adımlar arasında sosyal araştırmalar yapmak, bu araştırmaların raporlarını yayımlamak, ulusal kongreler düzenlemek, "Sosyoloji Araştırmaları Dergisi" adı ile hakemli bir dergi çıkarmak ve sosyologluk mesleğinin tanınması yönünde girişimlerde bulunmak başta gelmektedir. Sosyoloji Derneği sosyologların en uzun ömürlü derneğidir. Günümüzde Uluslararası Sosyoloji Derneği'nde Türkiye'yi Sosyoloji Derneği temsil etmektedir.
  II. ikinci dernek Sosyoloji Mezunları Derneği'dir. 2007 yılında istanbul'da kurulan bu derneğin tüzüğünün ilk maddesinde sosyologların mesleki, ekonomik, sosyal, toplumsal, kültürel sorunları ile ilgilenmeyi kendine amaç olarak belirlediği ifade edilmektedir. Dernek bünyesi içinde Mesleki Haklar Komisyonu oluşturmuştur.

f) Sosyolojinin Meslekleşmesi

- Sosyoloji mesleğinin Türkiye'de icra edilebileceği üç temel alan bulunmaktadır.
  - Yüksek öğretimde akademisyenlik
  - Ortaöğretimde öğretmenlik
  - iş hayatında sosyologluk
- Araflt›rma ve yay›n akademisyenlerin sosyologluklar›n› hayata geçirebildikleri en önemli kanallar konumundad›r.
- Sosyolojinin meslekleflmesi derken kast edilen sosyologlar›n ö¤retim kurumlar› d›fl›ndaki çal›flma alanlar›nda gelir getirici faaliyetleri, yetki ve sorumluluklar›d›r
- Ertekin'e göre bir işin meslek olarak nitelenebilmesi için sahip olması gereken özellikler arasında şunlar sıralanabilir:
  - işilin sosyal bir değeri ifade etmesi,
  - Tarihsel bir sürekliliği içermesi,
  - Kurumsal bir boyutunun olması,
  - Belirli teknikle yapılması,
  - Piyasalaşmış olması, ücret karşılığı yapılıyor olması,
  - Toplumda kişiye bir aidiyet duygusu kazandırması